

International Politik af Joachim Ohrt Fehler, www.fehler.dk 2017.

Hegemoni: Dominans der er så stærk at andre modstandere kan holdes nede selvom de måske stadigvæk forsøger at gøre modstand. Typisk omtales en nation som hegemon eller som at den har hopnået hegemoni. Alternativt kan man tale om at der er etableret hegemoni om en særlig måde at tænke på (altså diskurs).

Hegemon: En aktør der med sin styrke kan sætte sig igennem uanset modstand.

Unipolær verdensorden: En verdensorden hvor der er en supermagt (en hegemon) der etablerer hegemoni.

Multipolær verdensorden: Når der er tale om flere end to supermagter hvor ingen kan etablere deres eget hegemoni i verden.

Bipolære verdensorden: Konflikt mellem det liberalistiske USA (og deres allierede f.eks. Vesteuropa. NATO) og det socialistiske USSR (og deres allierede f.eks. Østeuropa. Warszawa-pagten, som var modparten til NATO).

Kold krig: I den bipolære verdensorden er der ikke direkte kamphandlinger, men et våbenkapløb om at have det militære overtag, her spiller atombomben en væsentlig rolle.

Kold fred: En tro på at hvis USA og USSR kan udrydde hinanden så vil ingen turde, at angribe og derved får man en kold fred baseret på frygt.

Hård magt: Muligheden for at sanktionere med militære eller økonomiske midler og herved kunne ændre andre aktøres adfærd mod deres vilje.

Blød magt: Påvirkning af andre ved at de frivilligt ændrer deres adfærd, som følge af f.eks. normer, værdier, kultur og ideologi.

Idealisme: Staterne ser fordele i samarbejde pga. stor interdependens og fællesinteresser. Her er fredlig konfliktløsning motiverende for at samarbejde og der er en tro på fordelene ved og udbredelsen af demokrati. Der er en tro fred gennem kollektivt samarbejde i f.eks. FN. Staterne er ikke eneste aktører, da multinationale selskaber (MNS), internationale organisationer (f.eks. FN), transnationale bevægelser/non government organisations (NGOer som f.eks. ATTACK eller Greenpeace) alle spiller en rolle. Magten er uklar da forskellige aktører udøver indflydelse på helt forskellige måder.

Realisme: Indenfor staten kan man opnå orden og fremskridt, men mellem stater er der anarki og mistillid. Varig fred er naivt at tro på pga. forskellige interesser, men midlertidig fred gennem magtbalance eller hegemoni er muligt. Staterne er de eneste væsentligste aktører, der handler ud fra egeninteresser. Her argumenteres med FNs ringe indflydelse. Magtstrukturen i verden er hierarkisk ud fra militære, teknologiske og økonomiske midler.

Optimistiske globalister: Globaliseringen har en stor positiv effekt. Typisk en idealisme opfattelse og til trods for at en del socialister også har dette syn er der oftest tale om liberalister der mener at økonomisk global samhandel øger interdependensen og bekæmper fattigdom. Mange nye aktører er blevet mere relevante og nationalstaternes magt undergraves til fordel for internationale organisationer (FN), Multinationale selskaber

(Nestlé, McDonalds) og NGOer (ATTACK, Greenpeace). Se også konvergensteorien, idealisme og Francis Fukuyama.

Pessimistiske globalister: Globaliseringen har en enorm indflydelse på verdenssystemet. Typisk folk med et socialistisk grundsyn. De multinationale firmaer har øget indflydelse mens staternes magt formindskes, hvilket har mange negative konsekvenser for f.eks. de svage lande eller personer i verden. Se Emmanuel Wallerstein og John Perkins.

Skeptikere (overfor globalisering): Der er måske flere globale forbindelser, men det betyder ikke at globaliseringen ændre verdensorden radikalt. Typisk folk med et konservativt grundsyn og en realisme opfattelse. Staternes rolle vil vedblive at være afgørende. Det kan være at staterne ændres f.eks. et større EU, men statssystemet vedbliver at være centralt. Se Realisme og Samuel P. Huntington.

Pre-moderne stater: Stater der arbejder med at stadfæste deres suverænitæt

Moderne stater: Stater der ikke afgiver suverænitæt og handler ud fra klare egeninteresser.

Post-moderne stater: Stater der er villige til at afgive suverænitæt, mod at få indflydelse på andre stater eller for at opnå internationale eller globale resultater.

Interdependens: Gensidig afhængighed.

Konvergensteorien: Teori om at globaliseringen gennem international samhandel vil trække de mindst udviklede lande med op og derved bekæmpe landenes fattigdomsproblemer.

Francis Fukuyama: Argumenterer for "End of history", efter sovjetunionens sammenbrud, hvor demokrati, menneskerettigheder og markedsøkonomi langsomt vil brede sig til resten eller det meste af verden.

Samuel P. Huntington: Taler om "Clash of Civilisations", hvor verden er opdelt i 8 afgørende forskellige kultur, herunder vestlig, latinamerikansk, afrikansk (Afrika syd for Sahara), muslimsk, slaviskortodokse (Rusland), hindu (Indien), kungfutsianske (Kina), og japanske. Dette er grundlaget for mulige konflikter i stedet for f.eks. ideologier eller økonomisk udviklingsniveau.

Edward Said: Hans teori om **os-dem** og hvordan kategoriseringer af sproglige grupper i **os** overfor **dem** skaber farlige fordomme. Her bliver ens egen identitet ofte konstrueret med baggrund i sproglige forestillinger om forskelle mellem sig selv og andre (diskurser). Said kritiserer Huntingtons teori som han kalder "Clash of Ignorance", fordi den overfortolker kulturerne i hver sit overgenereliserede **os** overfor **dem** i de andre kulturer. Said mener at der kan være mange flere ligheder mellem folk i forskellige kulturer end forskelle, men at Huntington ikke ser det.

Emmanuel Wallerstein: Med sit socialistiske udgangspunkt taler han om at de fattige perifiri-lande (f.eks. Demokratiske Republik Congo, Niger, Bangladesh) udbyttes af de rige centerlande (f.eks. Danmark, USA, UK, Tyskland, Japan). Semi-perifirilande (f.eks. Brasilien, Rusland, Indien, Kina, Tyrkiet og Sydafrika) Udbytter perifirilandene, men udbyttes selv af centerlandene.

John Perkins: Siger at han selv, som tidligere "Economic Hitman" har arbejdet undercover for USA gennem et privat firma for at skjule den statslige deltagelse. Det skulle være efter en udbredt model hvor USA gennem f.eks. IMF og verdensbanken arrangerer store lån til forskellige projekter i svage lande der kun kommer en lille elite i landet til gode, mens amerikanske virksomheder får betaling for udførelsen. Landets befolkning

sidder så tilbage med gælden. Dette kan USA så udnytte til at opnå billige priser på råvarer, støtter USA's politik, herunder krige, eller for at landet stemmer som USA i FN eller andre steder. I tilfælde hvor landene ikke er villige til at optage lånene og lederne ikke kan bestikkes sende "sjakalerne" ind som skal snigmyrde politikere eller andre for at få mere samarbejdsvillige aktører. Dette siger Perkins skete ved flystyrt for statslederne i både Ecuador og Panama i 1981. Hvis sjakalerne ikke opnår succes er sidste skridt krig som f.eks. i Irak med Saddam Hussain, som man ikke fik ram på. I dag mener han at staternes magt er formindsket radikalt og at der i højere grad er tale om **corporatocracy**, hvilket basseres på at ejerne af multinationale selskaber i virkeligheden er dem der styrer verden ved at presse arbejdere og politikere gennem f.eks. lobbyisme, bestikkelse/bidrag og til tider trussler. Disse nye verdensledere søger profit og er ikke organiseret i en stor konspiration selvom mange sidder i hinandens bestyrelser. Trods disse synspunkter går John Perkins som liberal ind for markedsøkonomi, han mener dog at forholdene skal være mere demokratiske og rimelige især i de svage lande.

Menneskerettigheder og retsopfattelser

Naturret: Universelt gældende regler der f.eks. kan stamme fra en religiøs tolkning af verden eller tolkninger fra oplysningstiden om at menneskerettigheder gælder absolut for alle mennesker, til alle tider og alle steder.

Relativ ret (relativisme): Her mener man at alle regler eller love herunder menneskerettigheder er relative og afhængige af historiske og kulturelle forhold. Derved afviser man menneskerettighederne som universelt gældende med den konsekvens at man ikke har et universelt udgangspunkt for at forfølge menneskerettighedsovergreb.

Positive ret: Det at lovgivning er baseret på typisk nedskrevne menneskeskabte love. Modsat opfattelsen af at der findes universelt gældende rettigheder. Positiv retten kritiseres for at menneskerettighedsovergreb som på et tidspunkt ikke er ulovlige i et land så ikke straffes.

Pluralisme: Staten og dens suverænitet er vigtigere end individet og menneskerettighederne. Fred og orden mellem staterne er vigtigst. Går typisk imod humanitær intervention.

Solidarisme: Individet og menneskerettighederne er vigtigere end staten og dens suverænitet. Retfærdighed er vigtigere end orden. Går typisk ind for humanitær intervention.

Internationale organisationer

FN (Forenede Nationer/United Nations): En verdensorganisation, der blev dannet efter 2. verdenskrig. Organisationen havde det formål at forhindre en verdenskrig i at opstå nogensinde igen. De universelle menneskerettigheder der både omfatter politiske og sociale rettigheder er blevet formuleret i FN.

- **Generalforsamlingen:** FN landene har hver en stemme og kan vedtage *resolutioner* ved flertal, der ikke er juridisk bindende men henstillinger fra verdenssamfundet.
- **Sikkerhedsrådet:** 15 lande hvor 10 vælges for 2 år ad gangen, mens USA, Kina, Rusland, Frankrig og Storbritannien sidder permanent og har vetoret. For at vedtage noget kræves et flertal på 9 medlemmer uden at det vetoes af en af de fem permanente medlemmer.
- **Folkeretten:** Retssystem for regulering af forholdet mellem stater. Sikkerhedsrådet har ansvaret for opretholdelse af folkeretten.

- **Territorialhøjhed:** Det at en stat kun udøver sin magt på eget territorium.
- **Ikke-interventionsprincippet:** Det at man ikke griber ind i staternes indre anliggender.
- **Humanitær intervention:** FN kan tilsidesætte ikke-interventionsprincippet og foretage humanitær intervention med fredsbevarende FN styrker hvis 1) Det er nødvendigt for at sikre international fred og sikkerhed. 2) Den pågældende stat har samtykket. 3) Hensyn til menneskerettighederne kræver det. Det er frivilligt for et land hvorvidt de vil levere tropper til en FN styrke.

IMF (Den Internationale Valutafond/International Monetary Fund): I 2011 er 187 lande medlem af IMF. Fondens værdier, f.eks. penge og guld indbetales af medlemmernes efter en kvote der primært afgøres af deres BNP. Landets stemmewægt i IMF afgøres primært af deres kvote. IMF støtter samarbejde i det internationale pengesystem og skal understøtte finansiel stabilitet og international handel. IMF yder lån til lande med betalingsbalanceproblemer for at støtte deres valuta i tilfælde af problemer.

Verdensbanken (The World Bank): Kun IMF-landene er medlemmer af verdensbanken. Banken støtter produktive investeringer i medlemslandene. Herunder skal banken støtte udviklingen af ressourcer i økonomisk svagere områder. Både Verdensbanken og IMF er blevet kritiseret for at stille for skrappe liberalistiske krav til lande der har brug for deres hjælp, hvilket skader landene mere end det gavner.

NATO (Den nordatlantiske forsvarsalliance/North Atlantic Treaty Organization): Organisation for politisk og militært forsvarssamarbejde omkring den nordlige del af Atlanterhavet, der bl.a. omfatter USA, Canada, EU, Island, Norge og Tyrkiet.

OECD (Organisationen for økonomisk samarbejde og Udvikling/*Organization for Economic Cooperation and Development*) er det vigtigste økonomiske samarbejdsorgan for de udviklede kapitalistiske industrilande.

WTO (World Trade Organisation): Arbejder for at udvide frihandel i verden ved at forsøge at afvikle told og importbegrænsninger (Jf. økonomen David Ricardo).

OPEC (Sammenslutningen af olieeksporterende lande/*Organization of the Petroleum Exporting Countries*): Oliekartel for mange olieeksporterende lande. I 2010 dækker de ca. 40% af olieudbuddet og 78% af oliereserverne. De påvirker oliepriserne ved at skrue op eller ned for olieproduktionen f.eks. oliekrisen i 1973 hvor OPEC skar drastisk ned på olieproduktionen hvilket fik priserne til at stige drastisk.